

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OŠETŘOVATELSTVÍ ONEMOCNĚNÍ ŽALUDKU

**Projekt POMOC PRO TEBE
CZ.1.07/1.5.00/34.0339**

Mgr. Hana Ottová

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Označení	VY_32_INOVACE_OSE-04
Název DUM	ONEMOCNĚNÍ ŽALUDKU
Anotace	Prezentace zajišťuje žákům přehled o onemocněních, které mohou postihnout žaludek. Vysvětluje příčiny vzniku nemocí, vyšetřovací metody, které pomou upřesnit diagnózu, ale i léčbu a hlavně principy ošetřovatelské péče o klienty s uvedenými chorobami.
Autor	Mgr. Hana Ottová
Jazyk	čeština
Klíčová slova	Žaludek, gastritis, vředová choroba gastroduodena, karcinom, gastrokopie, Helicobakter pylori
Cílová skupina	žáci
Stupeň vzdělávání	středoškolské odborné vzdělání
Studijní obor	Zdravotnický asistent

Gastritis

- zánětlivý stav žaludeční sliznice
- vzniká jako reakce na určitou noxu či poškození

Dělení:

1. Gastritis acuta
2. Gastritis chronica

1. Gastritis acuta

Forma:

akutní hemoragická gastritida

je zánětlivou odpovědí na zevní noxy (alkohol, aspirin, NSA kortikoidy, kokain, apod.)

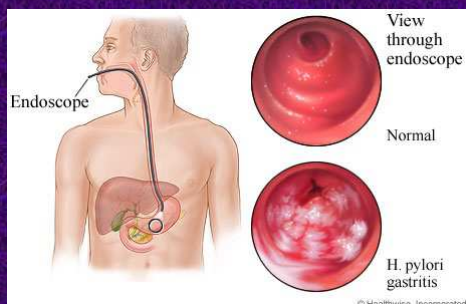
akutní neutrofilní gastritida

je spojena s infekcí *Helicobacter pylori* (dále jen *H. pylori*) a s dočasnou achlorhydrií (chybění volné kyseliny solné v žaludeční šťávě)

Gastritis acuta

Příznaky

- náhle vzniklý horní dyspeptický syndrom (nevolnost, zvracení, bolesti v epigastriu)

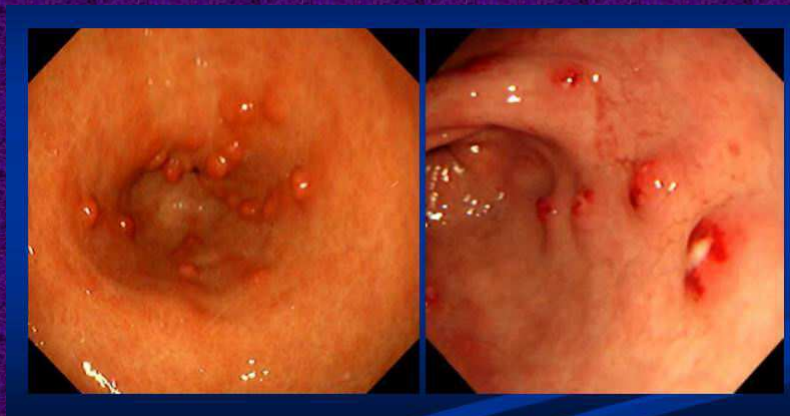

Diagnostika

- endoskopie
- biopsie, histologie
- makroskopicky může být nalezena edematózní sliznice, eroze, event. hemoragie a fibrinové nálety

2. Gastritis chronica

- skupina chronicky probíhající zánětlivých onemocnění žaludeční sliznice

Dělení

Difuzní antrální gastritida

- bývá způsobena H. pylori

Difuzní korporální atrofická gastritida

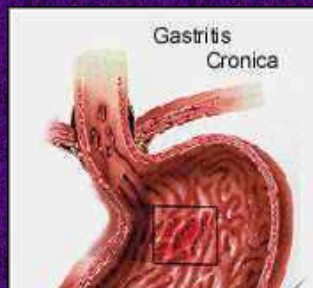
- autoimunitní proces nejasné etiologie
- nález protilátek proti parietálním buňkám
- považována za **prekancerózu**

Multifokální atrofická gastritida

- spojena s chronickou infekcí H. pylori
- těžká atrofie a intestinální
- **prekanceróza**

Příznaky

- většinou bezpříznakové
- chronicky trvající dyspeptické potíže
- perniciozní megaloblastová anemie (anemický syndrom z nedostatku B12 při deficitu vnitřního faktoru)

Léčba

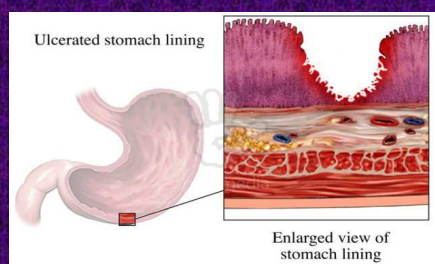
- Životospráva
- dietní opatření
- farmakoterapie
  - Spazmoanalgetika
  - Antiemetika
  - Antacida
  - Antagonisté H₂ receptorů
  - Inhibitory protonové pumpy
  - Vitamín B₁₂ (injekční forma)

Komplikace

- Gastroduodenální vřed
- Adenokarcinom žaludku

Vředová choroba žaludku a duodena

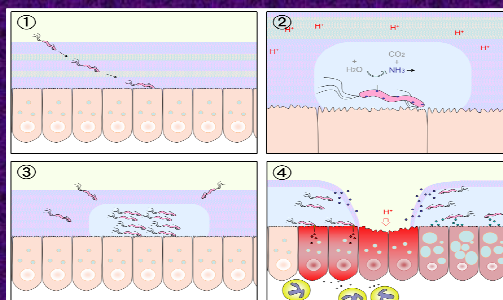
- psychosomatické onemocnění
- vzniká slizniční léze (eroze) - působením žaludeční šťávy
- proniká do hlubších vrstev a hojí se jizvou

Příčina

- nepoměr mezi ochrannými a agresivními činiteli, které žaludeční sliznici poškodí
- přítomnost kyseliny chlorovodíkové v žaludečním sekretu - nezbytná podmínka pro vznik vředu
- patogenetickým činitelem je *Helicobacter pylori*, který vyvolává zánět sliznice

Působení
Helicobacter pylori

Působící faktory

Ochranné faktory

- hlen, hydrogenkarbonáty
- sekrety – sliny, jídlo
- prostaglandiny
- neporušená sliznice
- průtok krve sliznicí

Agresivní faktory

- *HCl*
- *Helicobacter pylori*
– gramnegativní tyčkovitá bakterie, produkuje proteázy, které narušují buněčné stěny
- káva, alkohol, kouření
- stres
- léky – nesteroidní antirevmatika, kortikoidy, kyselina acetylsalicylová
- genetická predispozice

Příznaky

Žaludeční vřed

- Bolest v nadbříšku, pod mečovitým výběžkem
- Bolest vzniká během jídla a těsně po jídle
- Nemocný se vyhýbá jídlu (z důvodu následné bolesti)
- Časté zvracení (přináší úlevu)

Duodenální vřed

- Bolest v pravém nadbříšku
- Bolest nalačno, v noci
- Výskyt v návaznosti na roční období (jaro, podzim)
- Nemocný jí často, aby předešel bolesti
- Nezvrací (nepřináší úlevu od bolesti)

Vyšetřovací metody

1. anamnéza

- **osobní** (s čím se nemocný léčí, zda kouří, pije alkohol)
- **nynější** – obtíže v poslední době (kdy bolest vzniká, dyspeptické obtíže, atd.)
- **rodinná** – výskyt vředové choroby u pokrevních příbuzných
- **farmakologická** – všechny léky, které pacient doposud užíval
- **sociální** – stresové faktory

Vyšetřovací metody - 1. pokračování

2. fyzikální metody

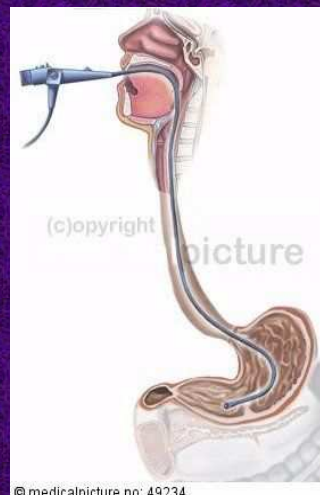
3. laboratorní metody

- **biochemické**
  - stolice na okultní krvácení
- **hematologické** – krevní obraz
- **průkaz infekce *Helicobacter pylori***
  - invazivní metody (získání vzorku tkáně při endoskopii)
  - neinvazivní metody – dechový test, průkaz antigenu *Helicobacter pylori* ve stolici

Vyšetřovací metody - 2. pokračování

4. zobrazovací metody

- **endoskopické vyšetření**
  - gastroskopie, gastrofibroskopie
- **biopsie**
  - odebrání vzorku tkáně k histologickému vyšetření
- **RTG s kontrastem**

Komplikace

Krvácení

- může být mikroskopické chronické
- akutní masivní z porušené cévy

Perforace

- proděravění stěny žaludku
- žaludeční obsah pronikne do dutiny břišní a způsobí akutní zánět pobřišnice

Penetrace

- pronikání vředu do hloubky celou stěnou až do sousedního orgánu, nejčastěji do slinivky

Pylorostenóza

- vřed umístěn v pyloru nebo jeho okolí
- způsobena jizvou po zhojení vředu, otokem nebo zánětlivou infiltrací v okolí vředu

Režimová opatření

- **monitorujeme**
  - příznaky onemocnění (např. bolesti, stolici,..), účinky léků, dodržování životosprávy, stav výživy
- **změna životního stylu**
  - pravidelný životní režim s dostatkem aktivního odpočinku a spánku, neprospívá pracovní činnost ve směnách, stresové situace
  - zákaz kouření, požívání alkoholu
  - neužívat léky způsobující peptické léze

Farmakoterapie

- **blokátory protonové pumpy**
  - tlumí uvolňování H^+ iontů ze sekrečních buněk žaludku a tím tvorbu HCl (omeprazol)
- **blokátory H_2 receptorů**
  - blokují působení histaminu na H_2 receptory, tlumí sekreci HCl
- **antacida**
  - neutralizují vzniklou HCl, tlumí bolest a napomáhají hojení vředu, podávají se mezi dvěma jídly a na noc
- **eradikace *H. pylori***
  - podání dvou antimikrobiálních léků a blokátorů protonové pumpy (při pozitivě *H. pylori*)
- **anticholinergika** – tlumí sekreci HCl

Farmakoterapie - pokračování

- **léky podporující ochranné faktory**
  - sukralfát, kryje vředový defekt
  - prostaglandiny – tlumí sekreci HCl
  - soli bizmutu, mají krycí efekt na vřed a baktericidní účinek na *H. pylori*

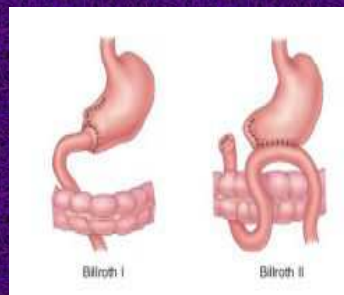
Chirurgická léčba

Endoskopická léčba

- zástava krvácejícího vředu (termokoagulace, klipy)

Při komplikacích

- **superselektivní vagotomie**
(protětí nervu vagu)
- **resekce žaludku**
(Billroth I nebo Billroth II)

Další léčebná opatření

Dietoterapie

- jíst 6 až 7x denně v malých dávkách
- nedoporučují se jídla
  - zvyšující kyselost žaludku (káva, silný čaj, alkohol a kořeněná jídla)
  - dráždivá (ostrá, kyselá, přesolená atd.)

Psychoterapie

Lázeňská léčba

Dispenzarizace

Nádor žaludku - Adenokarcinom

- vychází ze slizničních žlázek – z hlenotvorných buněk
- nejčastější lokalizacemi pylorus a antrum

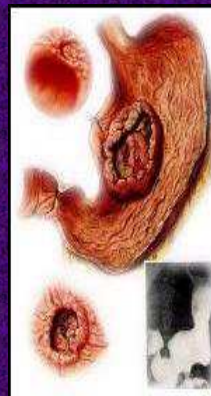
Histologicky :

Intestinální forma

- na podkladě atrofické gastritídy
- dietní vlivy a H.pilory – vyšší věk

Difusní forma

- bez gastritídy – mladší věk, horší prognóza

Nádor žaludku - makroskopicky

Polypózní

Ulceriformní - připomíná chronický vřed

Ulcerózně infiltrující - infiltrace omezena na určitý úsek

Difusně infiltrující - postihuje celý žaludek

Příčina

Strava

- malé množství ovoce a zeleniny
- vysoká hladina solí a nitrátů
- vysoká hladina niklu

Krevní skupina A

- častější výskyt infiltrativního typu

Resekce žaludku

- nejčastěji pro vředovou chorobu žaludku

Perniciózní anémie

Positivní anamnéza

- pacienti s anamnézou karcinomu žaludku rodině mají 2 až 3x vyšší riziko vzniku této nemoci

Příznaky

- typické neurčité obtíže (tlak v epigastriu, slabost, únava,..)

1. Anorexie

2. Ztráta váhy

– více jak 10% váhy

3. Bolest

– vázána na příjem potravy jako u vředové choroby žaludku

4. Nevolnost, epizodické zvracení

– postupně narůstá a objevuje se častěji

5. Hemateméza, meléna

6. Fyzikální nález

– uzlinové metastázy v nadklíčku (Virchowova uzlina)

Vyšetřovací metody

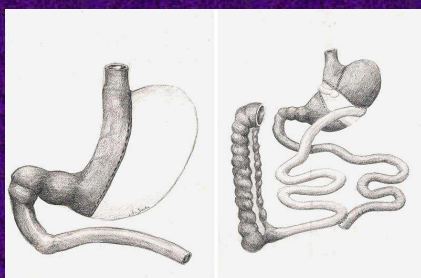
- **Endoskopie**
  - bioptické ověření tumoru
- **RTG vyšetření**
  - dvojí kontrast u žaludku
  - vyšetření plic
- **CT břicha a malé pánve**
  - u postižení kardie žaludku i CT htudníku
- **Laparoskopie**
  - u pacientů s plánovanou předoperační chemoradioterapií
- **Scintigrafie skeletu**

Léčba

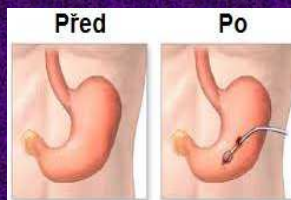
Radikální :

- **Chirurgická léčba**
(subtotální nebo totální gastrektomie)
- **Chemoradioterapie**

Paliativní :

- **Chemoterapie**
- **Radioterapie**
- **Chirurgická léčba**
(pouze paliativní při závažném krvácení)
  - gastrostomie
  - odlehčovací gastroenteroanastomóza

Prognóza

- nádorem je postižena **pouze sliznice**
  - 5 až 10leté přežití po operaci u 80%
- nádorem je postižena **submukóza**
  - přežití po operaci cca 70%
- **pokročilá rakovina**
  - nepříznivá prognóza
  - 5 let přežije do 20% pacientů

Použitá literatura

- <http://www.emedicinehealth.com/script/main/art.asp?articlekey=138542&ref=127659>
- <http://colmedni.ning.com/group/enfermedades-de-aparato-digestivo/forum/topics/gastritis>
- http://www.zraceria.ozdravljenje.net/Mierenje/U_vasem_domu/Aritmija/Ateroskleroza/Bolovi_u_kojenima/gastritis.html
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/db/H_pylori_ulcer_diagram.png
- <http://pictures.doccheck.com/de/photos/11501/11856/gastroskopie/>
- <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Billroth's+operation>
- http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/lf/js08/atlas/pages/zaludek_vred.html
- http://www.triangulum.cz/prevence_a_nemoci.html
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/ZES_endo.jpg
- <https://www.thieme-connect.de/ejournals/html/10.1055/s-0028-1098805>
- <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/medicina/video-fotografie-obrazek/zavedeni-peg-perkutanni-endoskopicke-gastrostomie-video>
- Šafránková, A., Nejedlá, M., *Interní ošetřovatelství I*. 1. vydání. Praha: Grada 2006. ISBN 80-247-1148-6
- Slezáková, L. a kol., *Ošetřovatelství pro zdravotnické asistenty I, Interna*. 1. vydání. Praha: Grada 2007. ISBN 978-80-247-1775-3
- Navrátil, L. a kol., *Vnitřní lékařství pro nelékařské obory*. 1. vydání. Praha: Grada 2008. ISBN 978-80-247-2319-8